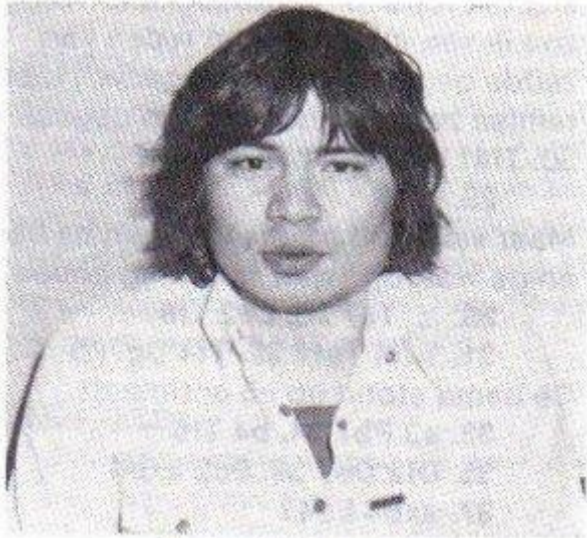

Herinneringen aan:

De broers Maliangkay, de Vice-Weltmeister en de overwinnaar van de Weltmeister.

Rudolf Maliangkay

Fietsend door de Oostmaaslaan zocht ik naar de plaats in het rijtje woningen waar mijn schaakvriend Ruud Maliangkay gewoond had. Het enige pand dat destijds door de stadsvernieuwing was overgeslagen omdat Ruud, verwickeld in het wereldkampioenschap correspondentieschaak, geweigerd had zijn huis te verlaten. Het zichtbare onderscheid van zijn woning met de rest van de straat bleek intussen ongedaan gemaakt en was net als Ruud zélf geheel uit het straatbeeld verdwenen.

Alles stond er *spic en span* bij.

Ik reed door naar het Van Assendelftplein waar het monument voor Ruud moest staan. Een eerbetoon van de buurtbewoners aan hun geliefde Vice-Weltmeister: grootmeester Rudolf J Maliangkay.

Het monument, een schaaktafel met plaquette, werd een half jaar na Ruuds dood op 5 juli 2011 door zijn vriend Jan Timman onthuld.

<http://www.rijnmond.nl/nieuws/3701/Schaakgrootmeester-onthult-schaakmonument-in-Rotterdam>

De schaaktafel was er echter niet meer. Wel een vreugdeloos tric-trac tafeltje en een carré van afwijkende tegels in het plaveisel op de plek waar het monument voor Ruud ooit had gestaan. ‘Weggehaald door de gemeente meneer’, reageerde een opgeschoten jongeman op mijn vragende blik.

Ruud en Hennie Maliangkay

De zichtbare tekenen van Ruuds leven in het Lusthofkwartier van Kralingen zijn dus geheel uitgewist, bedacht ik mistroostig.

Ik leerde Ruud eind jaren zestig kennen. Een stukje ouder dan ik was hij; geboren in 1943. Zijn actieve carrière als bordspeler had hij toen al achter de rug. Hij speelde nog wel, eerst bij Westen Regina en later een paar jaar bij Schiebroek, maar de echte *drive* was er niet meer. Die was er wel toen hij nog erg jong was. Op zijn twaalfde(!) werd hij in 1955 lid van Westen Regina en op zijn dertiende (!) was hij al kampioen van die vereniging, één van de schaakclubs waaruit onze club Erasmus is voortgekomen. Op zijn zestiende(!) werd hij in 1959 jeugdkampioen van de RSB en in de twee daarop volgende jaren wist hij zijn titel te prolongeren.

Begin jaren zeventig, ik denk in het seizoen 1970-1971, speelden we samen in een ijzersterk Schiebroekteam met o.a. zijn broer Hennie. Maar hij deed niet altijd mee. Hoewel de echte gedrevenheid dus achter hem lag, was hij ook toen nog een bijzonder sterke speler die niet zozeer gemotiveerd werd door competitie als wel door de waarheid. In iedere stelling zocht hij naar de beste zet.

Toen ik in het tweede van Volmac Rotterdam speelde, eerst in de hoofdklasse en later in de eerste klasse, deed Ruud nog geregeld mee als invaller en niet zonder succes. Hoe goed hij nog was bleek in 1980 toen hij samen met Rini Kuijff en Bert Enklaar het Zwolle weekend toernooi won.

Maar toen ik met Ruud kennis maakte was hij toch in de eerste plaats kunstenaar. Prachtig werk kwam er uit zijn handen met meestal het schaakspel als onderwerp. Hoe trots was hij niet toen zijn eerste tentoonstelling in Lantaren het Venster, toen nog in de Gouvernestraat, geopend werd door Max Euwe. Ruuds werk werd diverse malen geëxposeerd bij grote schaaktoernooien en is opgenomen in de collecties van diverse musea.

Wat zou het mooi zijn als zijn werk weer eens te zien zou zijn bij een schaaktoernooi !

De *schaakdrive* kwam in de negentiger jaren in alle hevigheid terug in het leven van Ruud. Een vijftiger was hij inmiddels en *full-time* met schaken bezig, correspondentieschaak wel te verstaan. Ik ben in die periode een paar keer bij hem thuis geweest in de Oostmaaslaan.

Het huis van Ruud ademde schaken; zijn kunstwerken aan de muur, twee PC's die dag en nacht aanstonden, aangesloten op *databases* en *schaakengines* die overigens toen veel zwakker waren dan nu en die het correspondentieschaak nog niet vermoord hadden. En in het centrum hiervan de meester zelf: Ruud, gekleed in een trainingspak waarvan ik de indruk had dat hij er ook mee naar bed ging. Een *war-room*, waar geen plaats meer was voor vrouw en kinderen.

Die totale toewijding had hem wereldkampioen moeten maken. Hij kwam ver maar net niet ver genoeg. Na vijf jaar hard werken, geconcentreerd en geïnspireerd blijven, werd GM Ruud Maliangkay in een toernooi dat in 1999 begon en in 2004 eindigde met 10 uit 16 tweede in het 16e wereldkampioenschap correspondentieschaak.

Een geweldige prestatie en een prestatie waarvan ik denk dat hij daarmee de meest succesvolle schaker ooit van Erasmus is geweest. Ruim voor Leo Kerkhoff (de jeugdkampioen van Nederland in 1964) en Rob Witt (de jeugdkampioen van Nederland in 1970).

Een zachtaardige, innemende en evenwichtige man, maar paradoxaal genoeg ook monomaan en in zekere zin compromisloos.

Het karakter van een schaker laat zich op twee manieren kennen. De manier van schaken en die was bij Ruud wetenschappelijk, weloverwogen en agressief en... de manier waarop de schaker zijn stukken verplaatst. Bij Ruud was het alsof hij een penseel in zijn hand had als hij de schaakstukken verschoof en een geometrisch kunstwerk leek te creëren. Trefzeker en precies. Hier een correspondentiepartij van hem tegen GM Bang. Een principiële en hoogstaande theoretische openingsduel met originele wendingen in het middenspel. Typisch Ruud.

Rudolf J Maliangkay vs Erik B H Bang

1. e4 c5 2. Nf3 e6 3. d4 cd4 4. Nd4 Nf6 5. Nc3 d6 6. f4 Nc6 7. Be3 Be7 8. Qf3 O-O 9. O-O-O Qc7 10. Rg1 Nd4 11. Rd4 e5 12. Rd2 ef4 13. Qf4 Be6 14. g4 Qa5 15. g5 Nd7 16. a3 Rac8 17. Nd5 Bd5 18. ed5 Ne5 19. Kb1 Bd8 20. Qf2 f5 21. gf6 Rf6 22. Qg2 Rc7 23. Be2 Rg6 24. Qh1 Re7 25. Rg6 Ng6 26. Rd3 Qa4 27. Rc3 Qe8 28. Qf3 a6 29. Qg3 Ne5 30. Rc8 Qd7 31. Ra8 Re8 32. Ra7 Bf6 33. Ba6 Qg4 34. Rb7 Qd1 35. Ka2 Qd5 36. Kb1 Qd1 37. Bc1 h6 38. Qf4 Ng6 39. Qf5 Re1 40. Bc4 Kh7 41. Qf6 Qc1 42. Ka2 Qb1 43. Kb3 Re3 44. c3 (1-0)

De schakende broer van Ruud, Hennie Maliangkay, was een jaar jonger en in alles zijn tegenpool. Tegenover het bedachtzame, introverte en zachtaardige karakter van Ruud stond de impulsieve, extraverte en soms opvliegende natuur van Hennie. Hennie en Ruud waren gelijk de krekel en de mier als in de beroemde fabel van Jean de La Fontaine.

Uiterlijk leken ze al helemaal niet op elkaar alhoewel bij beiden duidelijk zichtbaar was dat het genetisch materiaal dat ze in zich meedroegen zijn oorsprong vond in het Verre Oosten. Maar terwijl Ruud in zijn fysiek, fysionomie en motoriek de Javaanse jongen was, leek Hennie op een kwikzilverachtige explosieve Chinees. Toch werden ze vaak door elkaar gehaald. Ik herinner me een gebeurtenis, mij verteld door Hennie, waarvan diezelfde Hennie danig onder de indruk was. Tijdens een Hoogovenschaaktoernooi liep Hennie op het strand van Wijk aan Zee toen Max Euwe zijn pad kruiste en op hem toekwam met de woorden: 'Dag meneer Maliankay, hoe gaat het met u?' Daar heb je het weer, dacht Hennie, die in tegenstelling tot zijn broer Euwe niet persoonlijk kende, ik word weer eens verward met mijn broer. 'Nee, u vergist zich, dat ben ik niet', antwoordde Hennie. 'Maar u bent toch Hennie Maliangkay, de broer van Ruud?' sprak Euwe. Ongelofelijk vond Hennie dat. Nooit eerder had hij met Euwe gesproken noch was Hennie ooit aan hem voorgesteld. Hoe kon Euwe, die met zoveel mensen te maken had, weten wie hij was?

Net als Ruud was Hennie beeldend kunstenaar. Beiden zaten in de Beeldende Kunstenaars Regeling (BKR), ook wel aangeduid als de contraprestatie. Destijds, eind jaren zeventig begin jaren tachtig, was ik gemeenteambtenaar en zijdelings betrokken bij de uitvoering van de BKR en zo kwam ik de broers ook aan dat front tegen. Als je tot de BKR toegelaten was, had je recht op een uitkering en een atelierversgoeding. Daartegenover moest de kunstenaar kunstwerk inleveren, de contraprestatie. Het ingeleverde werk werd getaxeerd en aan de hand van de waarde en de hoogte van de uitkering werd de zogenaamde voorzieningsperiode berekend. Na afloop van de voorzieningsperiode moest de kunstenaar opnieuw een kunstwerk inleveren om voor een bepaalde periode (de voorzieningsperiode) recht te behouden op de uitkering, enzovoort, enzovoort. Als de kunstenaar verstek liet gaan en niet leverde of als het werk geweigerd werd, verviel zijn uitkering en zat hij dus zonder geld. Onder de kunstenaars zaten nogal wat werkers van het laatste uur, maar zo bont als Hennie het maakte waren er niet veel. Hennie maakte er een gewoonte van om pas in de avond voorafgaand aan de inleverdatum het in te leveren doek op zijn ezel te zetten en dan de nacht door te werken om vervolgens het doek nat en wel in te leveren. Het scheelde soms niet veel of het doek werd geweigerd en misschien is dat ook wel eens gebeurd. Typisch Hennie.

Hoe verschillend Ruud en Hennie ook waren, ze hadden ook iets belangrijks gemeen. Hun volstrekte autonomie. Dat is iets wat een kunstenaar eigen is en wat kunstenaars zo aantrekkelijk en bewonderenswaardig maakt voor mij. Ruud beleefde zijn autonomie tussen de muren van zijn atelier en later van zijn *war-room*, Hennie daarentegen trok erop uit en organiseerde van alles en nog wat.

Een aan schaken gerelateerd voorbeeld daarvan was het feest dat hij op woensdagnacht 21 april 1971 organiseerde in AMVJ Rotterdam. Een ludiek snelschaaktoernooi met zeer aparte regels naar de ideeën van Hennie.

Enkele punten uit het wedstrijdreglement:

- iedere winnaar was verplicht een drankje te nemen;
- bij remise moesten beide spelers verplicht een drankje consumeren;
- voor iedere vijf alcoholische consumpties werd een extra schaakpunt toegekend;

- protesten konden in de ideeënbus gedeponereerd worden.

De AVRO Go-Go-girls poogden de spelers af te leiden; de resterende concentratie werd door de band weggespeeld. Hans Ree won de eerste prijs (een boor), verder sleepte Jan Timman een zaagje in de wacht en Rob Hartoch een spons. De bekende schaakorganisator Berry Withuis had aanvankelijk de leiding van dit evenement, maar moest halverwege afhaken na teveel drank.

Het was een onvergetelijke schaaknacht, mailde deelnemer Rob Witt me. Begrijpelijkerwijs kon hij zich echter niet meer herinneren of en zo ja hoe hij de volgende dag thuis in Amsterdam terecht was gekomen.

Zoals hij leefde, schaakte Hennie ook. Voor het avontuur en met alle risico's van dien. In tegenstelling tot zijn broer wilde Hennie altijd vluggeren. Ik heb vaak tegenover hem gezeten en kon er dan op wachten dat zijn h-pion naar voren stormde en ik één of meer stukoffers naar mijn hoofd geslingerd kreeg. Het was altijd een kwestie van aanval afslaan of verbrand worden.

Zijn *finest hour* beleefde Hennie op 6 januari 1988. Met enige vrienden en een sponsor was Hennie erin geslaagd de driemaandelijke vergadering van de Grand Masters Association (GMA) naar Rotterdam te halen. De GMA was de organisatie van Kasparov, Bessel Kok, Timman e.a. die de FIDE buiten spel trachtten te zetten.

Het ging Hennie c.s. niet om die vergadering maar wel om de daaraan gekoppelde simultaan-wedstrijden. In totaal 145 amateurschakers, onder wie Hennie, namen het op tegen Karpov, Timman, Seirawan, Ljubojevic, Kavalek en wereldkampioen Kasparov. Alleen Karpov en Kasparov moesten twee remises toestaan. Maar Kasparov verloor ook een partij. Van Hennie Maliangkay. In 46 zetten. In de Nieuwe Revu werd de gebeurtenis als volgt beschreven.

'Misschien was het vermoeidheid die Kasparov parten speelde, misschien was het de onverwacht zware tegenstand die hij op twee andere borden te verduren kreeg. Hoe het ook zij, Kasparov gaf Maliangkay de kans om terug te slaan. En zo geschiedde. Steeds langer moest de wereldkampioen over zijn zetten nadenken. Steeds hartgrondiger siste en gromde hij voor zich uit. Steeds opgewondener raakte het publiek, dat voelde dat er een sensatie in de lucht hing. Er volgde, aldus Maliangkay "een flitsend gevecht in het centrum", en na 46 zetten gaf de wereldkampioen op. Even flitsend snel als hij zijn stukken had

verzet schudde hij Hennie Maliangkay de hand en langzaam drong tot het publiek door wat dit betekende. Een stormachtig applaus brak los.'

In De Tijd van 15 januari 1988 beschreef Hennie zelf wat er gebeurd was en gaf hij de partij met licht en hilarisch commentaar.

THUISSCHAKER VERSLAAT KASPAROV

"EN HIER GEEFT HIJ MIJ ZIJN DAME"

In het Rotterdamse World Trade Center speelde wereldkampioen Gary Kasparov vorige week een simultaanwedstrijd. Hij won ze niet allemaal. Gedetailleerd verslag van 'een feest'.

HENNIE MALIANGRAY

Woensdag 6 januari. Honderdvierenveertig schaakliefhebbers verdeeld over zes carrés wachten op het startschot van burgemeester Bram Peper. Geurt Gijssen vertelt de regels van een simultaanwedstrijd. Het is middag en het spaarzame licht van een druilerige lucht valt door het glazen dak van het World Trade Center in Rotterdam naar binnen. De menigte heeft iets van een processie. Er tussen in staan de staken met het carrénummer en vlak daarbij de tovensaars, de zes topspelers van de Grandmasters Association.

Nog terwijl de mensen zwijgend met opgeheven gezicht staan te wachten is er enig geharrewar aan het eerste carré bij het eerste bord. Bram Peper doet iets, Intertorcedirecteur Rob ter Linden doet iets, de sponsor doet iets en ja hoor, het feest is begonnen, de ban gebroken, het tumult breekt los.

Ik zit aan bord acht van de vierenwintig en heb dus de gelegenheid hem eens rustig te bekijken. Een keurig pak, misschien een iets te krap jasje, een schrale handdruk en een plichtmatige glimlach. Zijn gezicht is donker en het vertoont zeer wisselende stemmingen. Zijn ogen staan koud en dreigend. Op eens staat hij voor me: zijn ogen flitsen heen en weer, zijn hand schiet als een wesp over het bord. Er gaat een enorme agressie van hem uit. De verhalen waren dus niet overdreven. Een weldadig gevoel kruip in mijn borst omhoog, dit betekent strijd.

Stand na 30) ... Da7 - b8

1)	d2 - d4	Pg8 - f6
2)	c2 - c4	g7 - g6
3)	Pb1 - c3	Lf8 - g7
4)	e2 - e4	0 - 0
5)	Lf1 - e2	d7 - d6
6)	Lc1 - g5	Pb8 - d7
7)	Dd1 - d2	e7 - e5
8)	d4 - d5	a7 - a5
9)	h2 - h4	Pd7 - c5
10)	f2 - f3	Dd8 - d7
11)	g2 - g4	Tf8 - e8
12)	h4 - h5	---

Na een luttele twaalf zetjes is het alsof men mij, de makreel, in het misserige blaasje van een ansjovis wil stoppen. Ik herinner mij hoe Anton Geesink tijdens de wereldkampioenschappen zijn tegenstanders eenvoudig optilde en neerlegde om er daarna met zijn reusachtige kont bovenop te gaan zitten. Wij moesten destijds altijd verschrikkelijk lachen om die benauwde gezichten. Dat zal ik nooit meer doen.

12)	---	e7 - c6
13)	Pg1 - h3	Dd7 - c7
14)	Pb3 - f2	c6 x d5
15)	c4 x d5	Te8 - f8
16)	Ta1 - c1	Pf6 - e8
17)	Pf2 - d3	b7 - b6
18)	b2 - b3	Lc8 - a6
19)	Pd3 x c5	---

Wit is blijkbaar bang voor Lxd3 - Lxd3 - Pxd3 schaak - Dxd3 - h6 en g5.

19)	---	b6 x c5
20)	Le2 x a6	Ta8 x a6
21)	Pc3 - d1	Dc7 - a7
22)	Pd1 - b2	Pe8 - c7
23)	Pb2 - c4	Pc7 - b5
24)	Dd2 - h2	Pb5 - d4
25)	Tc1 - c3	f7 - f6
26)	h5 x g6	h7 x g6
27)	Dh2 - h7+	Kg8 - f7
28)	Lg5 - h6?	---

Hierna heeft zwart het spel in handen. Tot groot voordeel had z8 Th6 geleid. Bijv. z8...fxg5 z9 Txg6 (niet z9 Dxxg6 schaak Kg8 z0 Dh7 schaak - Kf7 z1 Dg6 schaak - Kg8 z2 Pxd6 - Txd6 z3 Dxd6 - c4 en zwart heeft weer kansen) z9...Tg8 z0 Pxd6 schaak - Kf8 z1 Te6 en wit wint.

28)	---	Tf8 - g8
29)	Ke1 - f2	a5 - a4
30)	b3 x a4	Da7 - b8

Misschien was z9 Pb5 gevolgd door a4 beter

31)	Lh6 - e3??	---

En hier geeft Kasparov mij zijn dame. Een moeilijke maar in ieder geval betere positie houdt wit over na z1 Lxg7 - Txg7 z2 Dh2 - Txa4 en wit heeft het niet makkelijk.

31)	---	Tg8 - h8
32)	Dh7 x h8	Lg7 x h8
33)	Le3 x d4	e5 x d4
34)	Tc3 - b3	Db8 - d8
35)	Tb3 - b7+	Kf7 - g8
36)	a4 - a5	f6 - f5
37)	g4 x f5	d4 - d3
38)	Kf2 - e3	d3 - d2

Na deze misselijke pionopmars blijft de wereldkampioen minutenlang aan mijn bord staan terwijl hij in een onverstaanbare taal tegen zichzelf spreekt.

39)	Th1 - b1	Dd8 - g5+
40)	Ke3 - d3	Dg5 - f6
41)	Tb7 - b8+	Kg8 - g7
42)	Fc4 x d2	Df6 - d4+
43)	Kd3 - e2	Ta6 x a5

Er waren nog slechts vijf tegenstanders over. Kasparov rende letterlijk de andere borden af om me onder druk te zetten. Het is een heerlijk gezicht de wereldkampioen zo voor je te zien rennen.

44)	Tb8 - b7+	Kg8 - f6
45)	Tb1 - b6	Ta5 x a2
46)	Tb6 x d6+	Kf6 - e5

Stand na 46) ... Kf6 - e5

Waarschijnlijk beducht voor een af te intiem contact tussen beide koningen geeft Kasparov hier op. (Na z7 Td6 - e6+ - Ke5 - f4 geeft zwart mat in twee zetten. Wat een feest!) Zonder me aan te kijken geeft hij me een bliksemsnelle hand. Een ogenblik ben ik met stomheid geslagen; ik heb de legendarische Kasparov verslagen.

Vanaf de jaren negentig kwam ik Hennie nog maar zo nu en dan tegen want het caféleven had ik vaarwel gezegd. Hoe het precies verder met het leven van Hennie is gegaan weet ik niet. Ik hoorde op een gegeven moment wel dat hij steeds meer in de war raakte. Hennie heeft zijn broer Ruud een paar jaar overleefd maar daar zal hij nauwelijks weet van gehad hebben, getroffen als hij was door een vroege dementie.

WW 17-04-2017